

Fastställd av Rebus 2019-11-04

Metod för pilottestning av extern granskning i samband med utbildningsgranskningar

Rektors kansli

Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Besöksadress
www.su.se

Telefon: 073-4602792
E-post: anna-karin.bjorling@su.se

Innehållsförteckning

Arbetsgrupp och uppdrag	3
Metod för extern granskning	3
Extern granskning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå 4	
Granskning av examensarbeten	4
Tidsperiod för urval av examensarbeten	4
Slumpmässigt urval av examensarbeten.....	4
Andra underlag än examensarbeten.....	5
Hantering av granskning	5
Ersättning för granskning	5
Publicering.....	5
Pilottestning.....	5
Extern granskning av utbildning på forskarnivå	5
Granskning	5
Pilottestning.....	5
Aspekter för extern granskning av examensarbeten	6
Aspekter och vägledande frågor	6
Forskningsanknytning	6
Problemformulering	6
Metod, genomförande och resultat.....	7
Diskussion och slutsatser	7
Utformning, språk och formalia.....	7
Exempel på relationer mellan aspekter och examensmål	7
Kandidatexamen.....	7
Masterexamen	8

Arbetsgrupp och uppdrag

Den 9 september 2019 inrättade Rebus en arbetsgrupp med uppdrag att utveckla en metod för extern granskning inklusive metod för stickprov för examensarbeten i samband med utbildningsgranskningar. ”Arbetsgruppen för extern granskning” består av Clas Hättestrand, ordförande i gruppen, Sören Nylin, Joakim Edsjö, Hans Hayden, Yvonne Svanström, Carl-Johan Högberg, Peter Bretschneider, Sofia Holmdahl (SUS) och Anna-Karin Björling, kanslistöd.

Uppdraget var, i korthet, att ta fram en metod för extern granskning. Metoden fastställdes av Rebus den 4 november 2019.

Ambitionen är att lämpliga textavsnitt nedan ska vara möjliga att, på lämpligt sätt, infoga i Regler för utbildningsgranskningar i samband med revidering i maj/juni 2020.

Metod för extern granskning

Av Regler för utbildningsgranskningar (se Styrdokument – Regelboken på universitetets webbplats) framgår att en granskningsgrupp kan föreslå extern granskning av aktuell utbildning om det uppstår tvivel om att utbildningen ger studenterna tillräckliga möjligheter att uppnå ett eller flera examensmål, eller om gruppen finner att en ytterligare granskning är nödvändig av andra skäl. Det är sedan områdesnämnden som beslutar om utbildningen ska genomgå extern granskning (eller inte). Detta gäller oavsett utbildningsnivå. Vid extern granskning för utbildning på grundnivå eller avancerad nivå ska det, enligt ovan nämnda regler, alltid ingå ett urval av examensarbeten.

Metod för extern granskning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå, inklusive pilottestning, framgår, för övrigt, nedan. Sist redovisas aspekter för extern granskning av examensarbeten.

Extern granskning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Granskning av examensarbeten

Granskningen av examensarbeten ska alltid göras av minst två externa disputerade ämnessakkunniga granskare från olika lärosäten.

Granskarna ska individuellt bedöma minst fem arbeten från aktuell utbildning och varje arbete ska bedömas av minst två granskare.

Granskningen av examensarbetena ska göras utifrån fem aspekter: forskningsanknytning; problemformulering; metod, genomförande och resultat; diskussion och slutsatser samt utformning, språk och formalia. Aspekterna ska kunna relateras till examensmålen i högskoleförordningens bilaga för aktuell examen.

Den individuella granskningen ska resultera i ett omdöme, enligt en förutbestämd skala och en motivering/kommentar per aspekt för varje arbete. Se vidare längre ner om aspekter etc.

Respektive granskare ska även avge ett samlat omdöme per aspekt baserat på samtliga granskade examensarbeten. Granskningen ska dock *inte* resultera i ett betyg eller ett samlat omdöme per examensarbete.

Områdesnämnden ansvarar för att besluta hur lång tid som de externa granskarna har till sitt förfogande för sin bedömning av examensarbeten och eventuella andra underlag.

Tidsperiod för urval av examensarbeten

Tidsperioden för urvalet av examensarbeten ska företrädesvis vara densamma som för utbildningsgranskningen, men ska kunna utsträckas tre år tillbaka i tiden för att ha möjlighet att ta in fem arbeten. Aktuell institution ansvarar för att ta fram en lista med aktuella examensarbeten.

Slumpmässigt urval av examensarbeten

Områdesnämnden ansvarar för att besluta om lämplig modell för utslumpning av godkända arbeten för den aktuella utbildningen.

Institutionen ska ta fram och avidentifiera de arbeten som slumpats ut, genom att författarens/författarnas, handledares och examinatorns namn tas bort. Examensarbetets betyg ska inte framgå av det material som skickas till granskarna. Områdeskansliet ansvarar för att slumpa fram arbetena och, efter avidentifiering, skicka dem till granskarna.

Andra underlag än examensarbeten

Områdesnämnderna beslutar om granskarna ska ha tillgång till annat underlag än examensarbeten. Områdeskansliet ansvarar för att skicka underlaget till granskarna och ta emot deras bedömning för vidare hantering om området.

Hantering av granskning

Områdeskansliet tar emot granskarnas bedömningar och rapporter. Områdena ansvarar för att hantera dessa samt fatta beslut om eventuella åtgärder och återkoppla resultatet till de utbildningsansvariga.

Ersättning för granskning

Områdesnämnden beslutar om ersättningsmodell och ersättningsnivå för granskning av examensarbeten och eventuellt annat underlag.

Publicering

Respektive granskares samlade omdöme per aspekt baserat på samtliga granskade arbeten och områdenas beslut utifrån de externa granskningarna ska publiceras på universitetets webbplats. De externa granskarnas omdöme per arbete ska *inte* publiceras.

Pilottestning

Arbetsgruppen föreslår att biologi på avancerad nivå vid det naturvetenskapliga området används för pilottestning av extern granskning på grundnivå och avancerad nivå. Anledningen är att biologi bedömdes vara i behov av nödvändiga åtgärder (under piloten så kallade ”sakarkrav”). Arbetsgruppen har bedömt att denna pilottestning fungerar tidsmässigt. Det är även lämpligt att genomföra en pilot av extern granskning innan UKÄ:s lärosätessgranskning startar ht 2020.

Extern granskning av utbildning på forskarnivå

Granskning

Områdesnämnden kan även besluta om extern granskning för en utbildning på forskarnivå. Fokus för granskningen kommer att variera beroende på utfallet av utbildningsgranskningen. Områdesnämnden beslutar därför i varje enskilt fall om formerna för den externa granskningen. Nämnden fattar beslut baserat på granskarnas rapporter. Resultatet ska återkopplas till utbildningsansvariga och publiceras på universitetets webbplats.

Pilottestning

I dagsläget är det inte möjligt att pilottesta metoden för extern granskning av utbildning på forskarnivå eftersom ingen utbildning på denna nivå har bedömts vara i behov av en sådan. Pilottestning för forskarnivå måste därför anstå till lämpligt tillfälle i framtiden.

Aspekter för extern granskning av examensarbeten

Granskningen av de utvalda examensarbetena ska göras utifrån var och en av nedanstående fem aspekter. Varje aspekt följs av vägledande frågor som syftar till att stödja granskarna under arbetet. Områdesnämnden har möjlighet att göra förtydliganden eller tillägg av en eller flera aspekter, t.ex. mot bakgrund av ämnets eller disciplinens karaktär. Detta ska då framgå av det beslut om extern granskning som områdesnämnden fattar.

Följande femgradiga skala ska användas vid granskningen:

1. Omfattande brister, inte godkänt
2. Många brister, inte godkänt
3. Vissa brister, men godtagbart
4. I stort sett utan brister, bra
5. Utan brister, utmärkt

Varje bedömning per aspekt och arbete ska även tydligt motiveras/kommenteras. Som ovan nämnts ska även varje granskare avge ett samlat omdöme per aspekt baserat på samtliga granskade examensarbeten. Även detta ska motiveras. Granskningen ska dock *inte* resultera i ett betyg eller ett samlat omdöme per examensarbete.

Ett formulär ska användas som stöd för bedömningen och fyllas i av respektive granskare. Formuläret tillhandahålls av områdeskansliet.

Längre ner finns exempel på examensmål som kan relateras till respektive aspekt.

Aspekter och vägledande frågor

Forskningsanknytning

I vilken utsträckning relaterar författaren¹ sitt examensarbete och problematiken till tidigare forskning och teoribildning inom ämnesområdet? Framgår det tydligt i texten vad som härrör från tidigare forskning och vad som är författarens egen tolkning?

Problemformulering

Är den problemformulering som ligger till grund för examensarbetet väl beskriven? Lyckas författaren precisera sitt problem på ett sådant sätt att det utmynnar i en tydlig och genomförbar undersökningsidé? Görs forskningsetiska bedömningar, i de fall där sådana är relevanta? Är syfte och frågeställningar tydliga? Är avgränsningen lämplig och begreppen väl definierade?

---

¹ Med ”författare” avses den eller de studenter som genomfört och författat examensarbetet.

Metod, genomförande och resultat

Är den valda datainsamlings- och dataanalysmetoden/-erna ändamålsenlig utifrån examensarbetets syfte, frågeställningar och tidigare forskning? Uppvisar författaren insikter om de fördelar och nackdelar som den valda metoden innebär? I vilken utsträckning använder författaren den valda metoden på ett kompetent sätt? Är redovisningen av resultatet tydlig och framhålls viktiga resultatet? Görs tydlig skillnad på resultatpresentation och resultatdiskussion?

Diskussion och slutsatser

Uppfylls syftet och besvaras frågeställningarna? Förhåller sig teori och begrepp till empirin på ett relevant vis? Lyckas författaren formulera slutsatser som är relevanta och välgrundade samt relatera slutsatserna till den generella problematik och frågeställningar som legat till grund för examensarbetet? Görs i de fall det är relevant bedömningar utifrån samhällsliga och etiska aspekter? Visar författaren förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap och vidare undersökningar?

Utformning, språk och formalia

Är dispositionen av examensarbetet klar, tydlig och logisk? Är språket klart, tydligt och ändamålsenligt? Används begreppen på ett korrekt sätt? Används eventuella grafiska illustrationer och tabeller på ett ändamålsenligt sätt och är de väl utformade? Används referenser på ett korrekt och konsekvent sätt i texten, och är källförteckningen gjord på ett systematiskt och tillräckligt tydligt sätt för att läsaren ska kunna hitta och värdera källorna?

Exempel på relationer mellan aspekter och examensmål

Nedan finns exempel på hur aspekterna kan relateras till olika delar av examensmål för kandidatexamen respektive masterexamen.²

Kandidatexamen

Granskningsaspekt: Forskningsanknytning

För kandidatexamen skall studenten

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, [...] fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Granskningsaspekt: Problemformulering

För kandidatexamen skall studenten

- visa förmåga att självständigt identifiera, formulera [...] problem
- visa förmåga att [...] kritiskt tolka relevant information i en problemställning

---

² Examensmålen framgår av examensbeskrivningarna i Högskoleförordningen, Bilaga 2 - Examensordning.

Granskningsaspekt: Metod, genomförande och resultat

För kandidatexamen skall studenten

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet [...] kunskap om tillämpliga metoder inom området [...]
- visa förmåga att söka, samla [...] relevant information i en problemställning
- visa förmåga att självständigt [...] lösa problem

Granskningsaspekt: Diskussion och slutsatser

För kandidatexamen skall studenten

- visa förmåga att [...] värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer
- visa förmåga att skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar
- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens

Granskningsaspekt: Utformning, språk och formalia

För kandidatexamen skall studenten

- visa förmåga att skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper

Masterexamen

Granskningsaspekt: Forskningsanknytning

För masterexamen skall studenten

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Granskningsaspekt: Problemformulering

För masterexamen skall studenten

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar [...]

Granskningsaspekt: Metod, genomförande och resultat

För masterexamen skall studenten

- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen
- visa förmåga [...] att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter [...] och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete
- visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information

Granskningsaspekt: Diskussion och slutsatser

För masterexamen skall studenten

- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang [...] klart redogöra för

och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap

Granskningsaspekt: Utformning, språk och formalia

För masterexamen skall studenten

- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang [...] skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper